

MIGRÁCIÓS ATTITŰDVIZSGÁLAT A BUDAPESTI VÁROSI TÉRBEN

Migration attitude survey in Budapest

Abstract

Nowadays in European Union and especially in Hungary one of the most serious problem is the migrant crisis. It has generated social discussions, so migrant crises manifested in urban and virtual spaces. In this essay we present the geography of 2015–2016s European refugee crisis shortly, then the Hungarian attitudes in international contrasting. Major part of the contribution we represent our two questionnaires results. These was filled in Budapest's migration hot spots and other busy public spaces with more than 1,200 people. The effects of questionnaires show very low tolerance level. The most of subject think that peoples who arrives are economic immigrants. They suppose that this processes are bad for European Union on the whole. People are afraid of migrants and distrustful them. At last we described the reasons of a new „Great Migration”, like global climate change, different demographic trends, income inequalities, unstable political situations and run of fossil fuels down.

Keywords: refugee crisis, attitude survey, tolerance, „Great Migration”.

Absztrakt

A migrációs válság napjainkban az Európai Unió és Magyarország egyik legfontosabb problémája. A jelenség nemcsak a városi térben, hanem a virtuális térben is társadalmi diskurzust generál. Tanulmányunkban röviden bemutatjuk a 2015–2016-os európai menekültválság földrajzát, majd a magyar migrációs attitűdöket nemzetközi kontextusban. Cikkünk fő részében elemezzük két kérdőíves felmérésünk eredményeit. Kérdőíveinket Budapest migrációs hot spotjain és más forgalmas köztereken több mint 1200 ember töltötte ki. Az eredmények nagyon alacsony toleranciaszintet mutatnak. A kitöltők többsége úgy gondolja, hogy az érkezők gazdasági bevándorlók, és azt feltételezik, hogy ezek a folyamatok rosszak az Európai Unió egészére nézve. Félnék a migránsoktól és bizalmatlanok velük szemben. Zárásként röviden bemutatjuk egy új „népvándorlás” lehetséges okait: globális

klímaváltozás, eltérő demográfiai folyamatok, jövődelmi egyenlőtlenségek, instabil politikai helyzetek és a fosszilis energiahordozók kimerülése.

Kulcsszavak: menekültválság, attitűdvizsgálat, tolerancia, népvándorlás.

Bevezetés

Az Európai Uniónak, s benne Magyarországnak 2015–2016-ban az egyik legsúlyosabb problémája a migránskrízis volt. A téma relevanciája megkérdőjelezhetetlen, mégis – leszámítva a statisztikákat, leíró munkákat – viszonylag kevés szakirodalom született a máig zajló folyamatokról. A migrációt (vándorlást) legegyszerűbben helyváltoztatásként lehet leírni, azonban egy rendkívül összetett jelenség. Mint ilyen, vizsgálata interdiszciplináris megközelítést igényel. A tudomány feladata kérdésfelvető, problémafeltáró és elemző kutatásokat végezni (Izsák K. É. 2002), mindezeknek köszönhetően jelen tanulmányunkban a kérdést, politikai aspektusai helyett a geográfia és a társadalomkutatás (posztmodern városkutatás) eszköztárának felhasználásával, a tér-idő szempontokat figyelemmel kísérve vizsgáljuk meg.

A posztmodern városkutatás fókuszpontjában a társadalom áll, s mivel a migrációs helyzet manifesztálódott a városi és virtuális térben egyaránt, ezért elemzésünkben a kérdőíves módszerét alkalmaztuk a főváros különböző társadalmi rétegei véleményének megismeréséhez. Jelen tanulmányunknak nem témája a virtuális tér vizsgálata, korábbi tanulmányunkban (Izsák É. – Csébi M. – Vanyúr B. 2016) olvashatnak ilyen jellegű kutatásról, mindenesetre megemlítenénk a google trendvizsgálatát, melyben szépen kirajzolódik, hogy az internetezők a helyváltoztatást végző emberekre menekült, migráns és végül bevándorló sorrendben kerestek rá, valamint az időbeni trendekben igen kicsúcsosodik 2015 nyara, ősze. A kérdőívesést több mint 1200 fős mintavétellel, két eltérő időpontban, Budapest migrációs hot spotjain és egyéb forgalmas helyeken végeztük el. A tanulmány központi részében a válaszadók véleményei kerülnek bemutatásra.

Végül felvázoljuk egy újabb „népvándorlás” lehetséges kiváltó okait, valamint térbeli következményeit.

Az európai migrációs válság rövid áttekintése

A jelen eseményei nem egyedülállók a történelemben, Huntington, E. (1907) már a népvándorlások korát Ázsia éghajlatváltozáshoz kapcsolódó lükretésével magyarázta. Jelenleg is zajlik a klímaváltozás, melynek köszönhetően egyre szűkösebbé válnak bizonyos természeti erőforrások (pl.: ivóvíz, termékeny talaj, erdő) s így az emberi életté is. Ezek a változások felerősítik a már meglévő társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat. A roppant összetett folyamatok eredményeként, melyeket még a vallási konfliktusok tovább színeznek, emberek százai indultak el az Európai Unió irányába főként a Közel-Kelet, Dél-Ázsia és Szubsahara térségéből. Mindezek mellett, a médiában kevésbé hangsúlyos európai kontinensen belüli migrációs trendek is megfigyelhetők: Koszovóból, Albániából és Ukrajnából az Európai Unióba. Előbbi kettőnek gazdasági okai vannak, míg utóbbinak a gazdasági okokat tetézi az orosz agresszió. Huntington, S. P. (1996) szerint a jövőt nem a nemzetek közötti háborúk fogják meghatározni, hanem a civilizációk összecsapása – kiemelten az európai keresztény és mohamedán arab kultúrák. Közel-Kelet hagyományosan befogadó régió volt (L. Rédei M. 2002), ám a XXI. századra megfordulni látszik ez a trend.

A folyamat fogalmi minősítésén túllépve (migráció, bevándorlás, menekült hullám, invázió, népvándorlás) a következőkben röviden elemzzük az elmúlt két év folyamatait. Európa, mint kontinens valamint az Európai Unió, mint gazdasági egység az elmúlt néhány évtizedben többször került olyan migrációs kihívással szembe, amikor tíz-, és százak menekültek, új hazát keresve otthonukból. Akár a bipoláris világrend összeomlása következtében fellépő menekülthullám, akár a kontinensen belül zajló háborúk (pl. szerb-horvát), tízezrek befogadását, ellátását és ennek logisztikai feladatait jelentette. 2015-2016-ban azonban más kontinensekről érkező, más kultúrájú civilizációk tagjai indultak váratlanul Európa felé. Lokális léptékben ez főként az európai nagyvárosok egy részének terheit növelte.

2015-ben több mint egy millió fő érkezett Európába hosszas, fárasztó és igen veszélyes utazás során, szinte kivétel nélkül a Földközi-tengeren át. Több mint 80%-uk a Kelet-Mediterrán térségből, Görögországon, majd a nyugat-balkáni útvonalon keresztül jutott el a magyar határ közelébe. 15%-uk Afrikából, elsősorban Líbia partjairól elindulva kötött ki az olasz partokon. Az Európai Unió te-

riületén menedékkérelmet benyújtók többsége szír (több mint 350 ezer fő), afgán (175 ezer fő) és iraki (120 ezer fő). Fontos kiemelni, hogy 50 ezer főt meghaladó menedékkérelmet érkezett koszovói és albán állampolgároktól is. Nagy részük Görögországban próbált szerencsét, így az országot két irányból is érte migrációs nyomás a tavalyi évben. TOP10 származási országok továbbá Pakisztán, Eritrea, Nigéria, Irán és Ukrajna. A rengeteg menedékkérelmet közül fontos kiemelni, hogy csupán kevesebb, mint 300 ezret fogadtak el – főként szír, eritreai, iraki, afgán és iráni nemzetiségűeket. Messze a legnagyobb befogadó nemzetnek bizonyult Németország (több mint 140 ezer fő), majd öt követi Svédország, Olaszország, Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság.¹ A menekültkérdés globális probléma, éppen ezért a fejlettebb országok szerepvállalását érdekes összevetni a világ legnagyobb menekült-befogadó országaival. Ebben a listában gazdaságilag jóval fejletlenebb országokat találunk. A szír menekülteknek a döntő többsége nem jött Európába, hanem ideiglenesen Törökország, Jordánia, és Libanon fogadta be őket. Utóbbi két országban nem szabad megfeledkeznünk a jelentős számú palesztin menekültről sem, (több mint 2,7 millió fő). Ázsiából még Pakisztán és Irán szerepel a TOP10-ben. A további öt ország pedig afrikai (Etiópia, Kenya, Uganda, Kongói Demokratikus Köztársaság és Csád).²

2016-ra csökkent az Európát érintő migrációs nyomás, köszönhetően egyrészt a „tehereltolásnak” Törökországba. November végéig mindössze közel 348 ezer ember érkezett a tengeri útvonalakon. Közülük közel 172 ezer embert regisztráltak Görögországban és közel 171 ezret Olaszországban, megemlítendő még Spanyolország is közel ötezer érkezéssel. A három legnagyobb származási ország továbbra is Szíria, Afganisztán és Irak volt októberig, azonban novemberre Nigéria megelőzte Irakot. És a sorrend folytatásában is eltolódás figyelhető meg az afrikai országok javára: Eritrea, Pakisztán, Guinea, Gambia, Szudán és Elefántcsontpart. A nemi arányokban is változások figyelhetők meg, ugyanis míg 2015-ben döntően férfiak érkeztek, 2016-ban a gyerekek aránya 27%, a nők pedig 18%.³

1 <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

2 http://www.amnesty.hu/data/file/2962-tackling-the-global-refugee-crisis_final.pdf?version=1415642342

3 http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php#_ga=1.116301638.1950910950.1459158287

Migrációs attitűdvizsgálatok Magyarországon, nemzetközi összehasonlítással

A következőkben a legfrissebb és kutatásunk szempontjából legrelevánsabb szakcikkkel vezetjük fel saját felmérésünket. Simonovits B. – Szeitl B. 2016-os⁴ menekültekkel és migrációs politikával kapcsolatos hazai attitűdvizsgálatának legfontosabb megállapításait emelnénk ki. A szerzők három felmérés (Eurobarometer 2015, European Social Survey 7., Pew Research Center 2016) eredményeit elemezve vonták le a következőket:

- A migrációt az Európai Unió egyik legsúlyosabb kihívásának tekinti a lakosság, 2013-ban még csak 14%-uk sorolta ide, 2015-ben már 38%-uk.
- Az Unió lakosságának 85%-a szerint meg kell fékezni az irreguláris migrációt. Legmagasabb arány Dél-Európában és Magyarországon.
- Az EU népességének 66%-a gondolta, hogy kulturálisan színesebbé tesz a társadalmukat a bevándorlók, a magyarok kevésbé értettek ezzel egyet.
- A véleménykülönbségekben a politikai orientáció (jobboldali vezetőségű államok elutasítóbbak) és az iskolázottság (minél magasabban iskolázottak, általában annál inkább elfogadóbbak) fontos szerepet tölt be.
- A Visegrádi négyeknél kifejezetten magasak a félelmek a migránskriszis kapcsán.
- 2015-ről 2016-ra a TÁRKI Omnibusz felvételei alapján csökkent a befogadási hajlandóság. A válaszadók fele még azokat se fogadná be, akik háború, éhezés vagy természeti katasztrófa vagy családgyesítés céljából érkezne hazánkba. A más okokból menekülők, pl. nemzetiségi, politikai, gazdasági elfogadási támogatottsága még alacsonyabb.

Kérdőíves felméréseink eredményei

2015. október 8 – november 13. között, valamint 2016. június 27 – július 12. között személyes lekérdezés módszerével végeztünk kérdőíves felmérést Budapesten. Migrációs hot spotoknál (Keleti pályaudvar, Nyugati pályaudvar, Déli pályaudvar) forgalmas köztereken (Móricz Zsigmond körtér, Blaha Lujza tér) és két eltérő társadalmi státuszú-

ak által látogatott bevásárlóközpontnál (Rózsakert Bevásárlóközpont, KÖKI Terminál) összesen 1264 kitöltést gyűjtöttünk össze. Migrációs hot spotnak neveztük el azokat a városi helyszíneket, melyeknél tömegesen, huzamosabb ideig tartózkodtak migránsok, legjellemzőbb példa a Keleti pályaudvar, mely sokuk számára a „Nyugat kapuja”. Azokban a hetekben, mikor a migránsok hetekig a pályaudvar aluljárójában éltek, hirtelen megnőtt az internetes keresések száma is hazánk egyik közlekedési gócpontjára. A kitöltők átlagéletkora az első lekérdezés idején 33,9 év volt, míg második alkalommal 38,3. Az első esetben fiatalok magasabb aránya azért volt szerencsés, mert véleményünk szerint a migráció olyan problémakör, mely ezt a korosztályt a jövőben várható tendenciák miatt különösen érinti. Az átlagéletkor növekedése, mint az a későbbiekben látszik, befolyással volt az eredményekre. Nemi arányt tekintve mindkét lekérdezés alkalmával enyhe (4 illetve 2%-os) férfitolbbit volt. A kitöltők iskolázottsági adatai az országos átlagnál magasabb szintet mutatnak, a második felmérés idején a felsőfokú végzettségük aránya 26%-ról 33%-ra nőtt. A válaszadók döntő többsége, 69 illetve 63%-a fővárosban él, és a vidékiek többsége is a budapesti agglomerációból származik.

Először arra kértük kitöltőinket, hogy sorolják fel az EU-ba tartó migrációnak melyek voltak a fő kibocsátó országai 2015-ben. Döntő többség – második felmérés idején kevesebben – említette Szíriát, még hozzá elsőként. Ez nem meglepő, hiszen nyár óta a médiában a migránsokról szóló hírek szinte egybeforrtak a szír polgárháború elől menekülő tömegekkel. Afganisztánt, Irakot és Pakisztánt, Iránt említették még nagyobb számban. Líbia említéseinek száma 90-ről a felére csökkent, mely nem meglepő, hiszen ténylegesen is fő kibocsátóból (Arab tavasz) inkább a szubszaharai migránsok tranzitországává vált. A 2015-ös migrációs trendeket figyelembe véve Törökország tranzitszerepe miatt vált jelentőssé a híradásokban, ám 53-38 válaszadó fő kibocsátó országgént tekint rá. A fogalmak összemérésére enged következtetni az első időszak válaszai között szereplő Szerbia, Görögország, Bulgária és Olaszország is. Az Európán belüli gazdaságilag fejletlenebb térségek (Koszovó, Albánia, Ukrajna) megjelenése marginális a válaszok között mindkét alkalommal, holott a három országból jelentős számú migráns érkezett 2015-ben az Európai Gazdasági Térségbe. Fekete-Afrikából az első felmérés idején csupán Nigériát említették viszonylag sokan (22 fő), mellette marginálisan megjelent még

4 <http://www.tarki.hu/hu/publications/SR/2016/20simonovits.pdf>

Eritrea, Szudán és Etiópia. A második lekérdezésen ehhez képest nagy számban említették Nigériát (47 fő), Szudánt (34 fő), valamint kisebb számban Szomáliát, Eritreát és Etiópiát. Viszont a 2. felmérés idején olyan észak-afrikai országokat is említettek, melyek kevésbé hangsúlyosan veszik ki a részüket a folyamatokból a valóságban (Algéria, Marokkó). Összességében tehát, megkérdezetteink körében jól megfigyelhető a médiában szinte mindennap hallható országok megjelenése, tudásuk míg az első időszakban felszínesnek mondható, a második felmérésre gyarapodott a tudáskészlet (pl. Banglades is több mint kétszer annyian említették). Ám még mindig megjelennek olyan országok, melyek bár a Közel-Keleten találhatóak, abszolút nem mondhatóak migránskibocsátó országnak Európa irányába: Egyiptom, Jordánia, Szaúd-Arábia, Izrael.

A migráció fontos oki tényezői az elvándorlás és a választott új haza kiválasztása. Rendkívül összetettek mindkét oldal oksági láncai, mi azonban mindkét esetben a fő tényező kiválasztására kértük meg válaszadóinkat. Arra a kérdésre, hogy „Ön szerint mi a fő ok, amiért elhagyják otthonukat a migránsok” a kitöltők döntő többsége mindkét alkalommal a háborút választotta, bár aránya a második felmérésre csökkent (58,5–42,3%-ra). Ezt követi a gazdaság – mely a második felmérés idejére 20,3%-ról 32,2%-ra emelkedett – és a politika (14–17,3%). E három fő ok mellett kisebb arányban megjelent a vallás (2,4–4,4%) és a klímaváltozás (0,2–1,6%). Mindkét esetben voltak egyéb vélemények is (4,7–2,3%). Ezeket a válaszokat három csoportba lehet sorolni: jobb életlehetőségek (az „éhínségtől” egészen a „meggazdagodás” széles skálája), összeesküvés elméletek („USA pénzeli őket, hogy EU-t meggyengítsék”, „arab megszállás”), megvezetik őket, olyan ígéreteknek kapnak, hogy „itt majd eltartjuk őket”.

Érdekes összevetni a fentieket az „Ön szerint mi a fő oka annak, hogy pont az EU-ba jönnek nagy számban a bevándorlók” kérdésre adott válaszokkal. A kitöltők döntő többsége szerint főként gazdasági, jóléti indíttatásból áramolnak az EU-ba: fejlettebb-gazdagabb országok (35-23%), jobb ellátórendszer (30–26%), több munkalehetőség (10–12%). A fenti fő elvándorlási okként említett háború ellentette a béke csupán a kitöltők 13-14%-a szerint jelent fő motivációt, míg a demokrácia csupán 4-7%-uk szerint. Egyéb, egyéni válaszok még az előző kérdésnél is nagyobb arányban szerepelnek (8–18%), ezeket hasonlóan az előző válaszhoz az alábbiak szerint lehet kategorizálni:

- „USA által generált, EU gyengítése, egység megbontása”
- „hódítani, megszállni, elpusztítani jönnek”
- „európai jólét, életszínvonal, segélyek”
- hibás EU-s bevándorlás politika (Angela Merkelt külön is említik).

A válaszokból jól látszik, hogy a kitöltőknek markáns – sőt néha szélsőséges – véleményei vannak a témában. A médiának jelentős véleményformáló ereje van, mely nem minden esetben egyeztethető össze a valósággal.

Mindezek fényében azt a kérdést tettük fel, hogy „Összességében inkább pozitív vagy negatív hatásai vannak a bevándorlásnak az EU-ban”. Szignifikáns, több mint 91%, illetve 89,5% azok aránya, akik összességében negatívan értékelik a jelenséget. A bevándorlás „árnyoldalaiként” említik (említések sorrendben) ezen belül: nem tudnak/akarnak beilleszkedni, segélyezés, terrorizmus, elveszik a munkát, betegségeket hurcolnak magukkal, valamint születtek a fent kategorizáltakkal megegyező egyéb vélemények is.

A csekély, kevesebb mint 9%-nyi, illetve 10,5%-nyi pozitívan válaszoló megkérdezett az alábbi szempontokat emelte ki (említések sorrendjében): új munkaerő, népességfogyás-öregedés enyhítése, kulturális sokszínűség, valamint az utóbbi felmérés során néhányan megemlítették az „üldözöttek segítését” is.

Végül egy olyan személyes jellegű kérdést tettünk fel, mellyel válaszadóink bármikor szembekerülhetnek és tovább árnyalja szociális érzékenységüket, toleranciaszintjüket: „Tömegközlekedési eszközön leülne-e egy migráns mellé”. A kérdőívvezést személyesen hajtottuk végre, így az esetlegesen fellépő megfelelési kényszer kicsit torzíthat az eredményeken. Az első felmérés idején igenek aránya 44%, a nemeké 29%, míg 27% a nem tudomoké. Utóbbi relatív magas aránya főképp abból ered, hogy a nemleges válasznál indoklást is kértünk, valamint kisebb részt abból, hogy néhányan nem tudják megítélni, hogy néz ki egy migráns, valamint nyilván kibúvást jelent ez a válaszlehetőség. A nemek okainál széles skálája jelenik meg a migránsokkal szembeni negatív előítéleteknek (említések sorrendjében): félelem, bizalmatlanság, higiéniai hiányosságok („mocskosak, bűdösek”), betegség, fertőzésveszély, rasszista megnyilvánulások („undorodom tőlük, előítéleteim vannak, idegenek, nem szeretem az arabokat”), személyes rossz tapasztalatok. A második felmérés során ennél a kérdésnél ért minket a legnagyobb meglepetés, ugyanis az igenek

aránya 74,3%-ra nőtt. Ennek magyarázata a korban és iskolai végzettségben is eltérő minta. A nemek és nem tudom-ok aránya közel azonos 13,3 és 14,4%. A két felmérés közti időszakban részben 2015-ben érkezettek által elkövetett terrorcselekmények, valamint a német nagyvárosokban történt molesztálások hatása markánsan kivethető a félelemek, bizalmatlansági okok között.

A jövőbeli interkontinentális vándorlások földrajzi háttere

A tanulmány zárásaként az előrejelzések alapján nem is olyan távoli, jövőbeli lehetséges népvándorlás földrajzi hátterét szeretnénk megvilágítani öt olyan kihívással, amelyekkel szembe kell néznie az emberiségnek, és azokra közösen megoldást kell találni.

„Az éghajlatváltozás valós és éppen most zajlik. Ez a legfenyegetőbb veszély, amivel egész fajunk szembenéz” – mondta Leonardo DiCaprio 2016-os Oscar-köszönőbeszédében, s ha csak a mindennapok egyre szeszélyesebb időjárására gondolunk, mindenki a saját bőrén tapasztalhatja. Amióta csak mérik (1880-tól), globálisan a 2015-ös év volt a legmelegebb.⁵ További aggodalomra adnak okot a trendek, ugyanis 2014-es év is rekord volt és az előrejelzések alapján 2016 is az lesz. A klímaváltozás területileg egyenlőtlenül megy végbe, ahogy arról a jelentés is beszámol. A felmelegedés a régiók közül leginkább Közép- és Dél-Amerikát, Észak-, Dél- és Kelet-Európa egyes részeit, Nyugat-Ázsiát, Kelet-Közép-Szibériát, Fekete-Afrikát sújtja. A tengeri területek közül a Csendes-óceán északkeleti és egyenlítői térségét, az Atlanti-óceán északnyugati területeit, az Indiai-óceán nagy részét és a Jeges-tenger egyes területeit érinti. Míg a szárazföldi hósapkák és az északi-sarki tengeri jég egyre zsugorodnak, addig az antarktisi tengeri jégkiterjedés folyamatosan nő, növelve ezzel a világtenger szintjét. A folyamatos tengerszintemelkedésnek köszönhetően a VILÁGBANK 2010-es jelentése⁶ alapján a jövőben olyan milliós nagyvárosok kerülhetnek veszélybe, mint New York, Rio de Janeiro, Lagos, Bombay, Kalkutta, Dhaka, Bangkok, Jakarta, Sanghaj, Manila, Tokió. Míg ezekben a térségekben a túl sok

víz jelent gondot, addig másutt (pl. Nyugat-Ázsia, Dél-Európa, Fekete-Afrika) a víz hiánya fog problémákat okozni (aszályok, elszivatagosodás). Mindezeknek köszönhetően egyre nagyobb mértékben kell számolni környezeti migrációval a közeljövőben (Brown, L. R. 2004).⁷

Az ENSZ 2015-ös előrejelzése⁸ alapján a kontinensek közötti eltérő népesedési tendenciák egyre inkább kiéleződnek. A Föld népessége 2100-ra meghaladja a 11 milliárd főt és bár a legnépesebb kontinens továbbra is Ázsia marad (4,9 milliárd fő) Afrika szerepe egyre hangsúlyosabb lesz. Jelenlegi közel 1,2 milliárdos népességét 2050-re megduplázza, míg 2100-ra közel megnégyszerezzi. A kontinens eltartóképessége véges, így az afrikai babyboom minden bizonnyal óriási népességmozgást fog generálni, melynek az egyik lefőlözője az egyre csökkenő népességű Európa lehet (2100-ra 650 millió fő alá csökkenhet). Ezzel kapcsolatban írja Schirrmacher, F. (2004) A Matuzsálem-összeesküvés című könyvében, hogy a közeljövőben Európában nemzedékek háborúja, szellemi válság fenyeget.

Az egyes országok között jelentős gazdasági különbségek vannak, melyeket a globalizáció újratermel. A lakosság jövedelmi egyenlőtlenségei is hatalmasok:⁹ miközben a Föld népességének leggazdagabb 0,7%-a birtokolja a vagyon 41%-át, addig 68,7%-nak mindössze 3%-nyi vagyona van. Természetesen minden ember törekszik arra, hogy minél nagyobb jólétben éljen, így a növekvő világnépesség és az egyre szélesebb körben elterjedő nyugati típusú életmód átvétele jelentős gazdasági migrációt idézhet elő, melynek egyik kiemelt célpontja Európa lehet.

Az autokrata rendszerek felbomlása (Arab tavasz), faji, vallási ellentétek és a terrorizmus mind-mind bizonytalan politikai helyzeteket eredményeznek. Adott országokban, legrosszabb esetben polgárháborúba (Szíria), népiertásokba (Nigéria) torkollhatnak az események. Az ilyen bizonytalan politikai helyzetben lévő országokból jelentős menekült tömegek indulhatnak útnak biztonságos lakóhelyet keresve. A biztonsági kockázatot jelentő államok (pl.: Szíria, Afganisztán, Pakisztán, Líbia, Nigéria, Szudán, Szomália, Kongó) az előrejelzé-

5 <https://www.ncdc.noaa.gov/sotc/summary-info/global/201512>

6 <http://siteresources.worldbank.org/INTUWM/Resources/340232-1205330656272/CitiesandClimateChange.pdf>

7 http://www.earth-policy.org/plan_b_updates/2004/update33

8 https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf

9 <https://www.weforum.org/agenda/2014/11/inequality-2015s-worrying-trend/>

sek¹⁰ szerint a jövőben is rizikót jelentenek, és elhúzódó menekültválságot prognosztizálnak Európa számára.

A természeti erőforrások, ezen belül is a fosszilis energiahordozók kimerülése kiemelten fogja súlytani a Közel-Kelet államait, ugyanis ezek gazdasága szinte kivétel nélkül nagyon egyoldalúan a kőolaj és földgáz kitermelésére, feldolgozására és exportjára épült. A jelenleg becsült készletek nagy része itt helyezkedik el, azonban végesek. A fő bevételi forrás megszűnése újabb migrációs hullámot indíthat el, mely a már „jól bevált” útirányon keresztül a jelenleginél még súlyosabb krízishelyzetet idézhet elő Európában.

Összefoglalás

E rövid tanulmány geográfiai adalékokkal egészítette ki a jelenkori népvándorlás okait. Fontos tény az, hogy az emberiség történetében ismert az ehhez hasonló népességmozgás. Kiváltó okait és következményeit, bár nagyon összetettek, ismerjük. Felmérések, vizsgálatok elemzik a mai társadalom válaszreakcióit. Kérdőíves felmérésünk eredményei azt mutatják: az ismeretek nem teljeskörűek, jelentős a média hatása, alacsony a toleranciaszint és jelentős az idegengyűlölet. Ha csak a tanulmány végén általunk összegyűjtött öt tényezőre tekintünk a jövő fontos feladata, hogy felkészüljünk a migrációs folyamatok felelősödésére, hiszen „nem a legerősebb marad életben, nem is a legokosabb, hanem az, aki a legfogékonyabb a változásokra” (Charles Darwin).

Irodalom

- Brown, L.R. 2004 Troubling New Flows of Environmental Refugees. (http://www.earth-policy.org/plan_b_updates/2004/update33)
- Huntington, E. 1907 The Pulse of Asia. A journey in Central Asia illustrating the geographic basis of history. Houghton Mifflin and Co., Boston, New York. 415 p.
- Huntington, S.P. 1998 A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása. Európa könyvkiadó, Budapest. 650 p.

- Izsák É. 2002 A klasszikus politikai földrajz és geopolitika történeti áttekintése. In Bernek Á. (szerk.) A globális világ politikai földrajza. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 40-67.
- Izsák É. – Csébi M. – Vanyúr B. 2016 A migráns-krízis vizsgálata a budapesti városi térben és a déli országrész virtuális terében. In Berghauer S. et. al. (szerk.) Társadalmi kihívások és adekvát válaszlehetőségek a XXI. század Kelet-Közép Európájában: Nemzetközi Földrajzi Konferencia. 335-341.
- L. Rédei M. 2002 A nemzetközi migráció nagy régiók szerinti értékelése. In Bernek Á. (szerk.) A globális világ politikai földrajza. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. pp. 363-379.
- Schirmacher, F. 2004 Das Methusalem-Komplott. Karls Blessing Verlag GmbH, München. 220 P.
- Simonovits B. – Szeitl B. 2016 Menekültekkel és migrációs politikával kapcsolatos attitűdök Magyarországon és nemzetközi összehasonlításban. (<http://www.tarki.hu/hu/publications/SR/2016/20simonovits.pdf>)

Internetes források (utolsó megtekintés: 2016.11.30.)

- http://www.amnesty.hu/data/file/2962-tackling-the-global-refugee-crisis_final.pdf?version=1415642342
- <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>
- http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php#_ga=1.116301638.1950910950.1459158287
- https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf
- <https://www.ncdc.noaa.gov/sotc/summary-info/global/201512>
- <http://siteresources.worldbank.org/INTUWM/Resources/340232-1205330656272/CitiesandClimateChange.pdf>
- <https://www.weforum.org/agenda/2014/11/inequality-2015s-worrying-trend/>
- <https://www.welt.de/wirtschaft/article149951255/Das-ist-das-wahre-Risiko-in-der-Fluechtlingskrise.html>

¹⁰ <https://www.welt.de/wirtschaft/article149951255/Das-ist-das-wahre-Risiko-in-der-Fluechtlingskrise.html>